

مقایسه آماری منابع کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه

دکتر محمد هدایی^۱

چکیده:

تکنولوژی و صنعت نیازمند اطلاعات است، و کتابخانه‌ها مراکز عمده تامین اطلاعات، و این نکته‌ای است که کشورهای توسعه یافته صنعتی به آن توجه دارند. وجود تعداد قابل توجه کتاب و سایر منابع کتابخانه‌ای و در حد استانداردهای جهانی بیانگر این امر است. اما کشورهای در حال توسعه، علیرغم نیاز شدید به اطلاعات و مراکز اطلاع‌رسانی، متأسفانه، چنانکه سزاوار رشد و توسعه باشد به کتابخانه‌ها عنایت ندارند و آمارهای پایین کتابخانه‌ها و در بسیاری موارد، نبود آمار کتابخانه‌ها حاکی از کم اهمیت شمردن کتابخانه به عنوان یک منبع ارزشمند اطلاعاتی است. در تحقیق حاضر، براساس اطلاعات مندرج در سالنامه آماری یونسکو ۱۹۹۶، وضعیت کتابخانه‌های ملی، عمومی، و دانشگاهی ۵۲ کشور توسعه یافته و ۸۵ کشور در حال توسعه مقایسه و بررسی می‌شود.

مقدمه

کتابخانه از سویی منبعث از علم و تکنولوژی، و از سوی دیگر موجد علم و

۱- عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی اراک

تکنولوژی است. البته مشروط برآنکه پویا، یا به گفته رانگانانان «ارگانیزم زنده»^۱ باشد. بنیان نظام اطلاع‌رسانی کتابخانه‌ای در سطح جامعه بزرگ، عمدتاً بر سه نوع کتابخانه ملی، عمومی، و دانشگاهی استوار است که از این سه نوع، کتابخانه دانشگاهی با پژوهش، و سرانجام با تولید و تکنولوژی رابطه‌ای مستقیم دارد. امروزه، کشورهای توسعه یافته یا پیشرفته صنعتی به ضرورت تولید و توسعه و بازاریابی صنعتی خود، از داشتن کتابخانه‌های پویا و زنده (به عنوان مراکز اطلاع‌رسانی) ناگزیرند - و ظاهراً با علم به این نکته هم هست که علیرغم وجود شبکه‌های پیچیده و پیشرفته اطلاع‌رسانی، هنوز، کتابخانه در این کشورها نهادی است استوار و محکم. اما اینکه کشورهای در حال توسعه یا در حال رشد نیز این ضرورت را تا بدین پایه حس کرده‌اند یا نه، پرسشی است که شاید بررسی حاضر تا حدودی پاسخگوی آن باشد.

توسعه یافتگی و توسعه نیافتگی

معیار توسعه یافتگی یا توسعه نیافتگی چیست؟- ثروت و درآمد سرانه بالا! اما ثروت و درآمد سرانه بالایی که از راه «تولید صنعتی» به دست آمده باشد و به رفاهی «مولد» منجر شود. کشورهای برونای، کویت، امارات متحده عربی، و نائورو بترتیب با ۱۱۶۰۰، ۱۴۸۷۰، ۱۵۶۸۰، و ۲۰۰۰۰ دلار درآمد سرانه جزء کشورهای در حال توسعه‌اند و کشورهای یونان، جبل الطارق، آلمان، و آلبانی با درآمدهای سرانه ۴۳۵۰، ۴۵۵۰، ۱۳۴۵۰، و ۸۸۰ دلار جزء کشورهای توسعه یافته^۲.

سابر اتاگتاگ در کتاب «اقتصاد و توسعه» شاخصهای عینی غیر پولی زیر را

برای توسعه یافتگی برمی شمرد:

- (۱) تحصیلات و نرخ بالای باسوادی مردم
- (۲) نرخ بالای امید به زندگی
- (۳) سطح بالای تغذیه، که با کالری مصرف شده در روز سنجیده می‌شود
- (۴) مصرف سرانه بالای انرژی
- (۵) مصرف سرانه بالای آهن و فولاد
- (۶) مصرف بالای کالاهای بادوام مورد مصرف

۷) نسبت پایین مرگ و میر نوزادان در ۱۰۰۰ نفر^۳

و براین شاخصهای عینی، تعلیم و تربیت فراگیر، نرخ بالای سواد، درجه بالای شرکت مردم در امور کشور و دولت، درجه عدم تمرکز قدرتهای سیاسی و اقتصادی، و به طور خلاصه، بهینگی فرهنگ و رشد فکری و ذهنی - که وجود کتابخانه‌ها از جمله ضروریات آن در این مقوله است - را نیز می‌توان افزود^۴.

موضوع و هدف تحقیق

موضوع تحقیق حاضر بررسی آماری منابع کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه در سه سطح: ملی، عمومی، دانشگاهی، و آگاهی از وضعیت کتابخانه‌های این کشورها به منظور شناختی تطبیقی - در حد امکان و حوزه یک پژوهش تطبیقی آماری - از کتابخانه‌ها و میزان اطلاع کشورهاست از آنچه دارند و آنچه ندارند.

حدود و حوزه مطالعه

بررسی حاضر براساس آمارهای مندرج در سالنامه آماری یونسکو ۱۹۹۶ صورت پذیرفته و تقسیم‌بندی توسعه یافتگی یا در حال توسعه بودن کشورها نیز براساس همین منبع بوده است^۵.

این تحقیق، در حدود سه سال پیش، نخست براساس سالنامه آماری ۱۹۹۳ یونسکو صورت پذیرفت^۶. لیکن از آنجا که سالنامه آماری یونسکو آمار کتابخانه‌های همه کشورهای جهان را به دست نمی‌داد، نگارنده - به امید یافتن منبع یا منابعی جدید و کامل و در عین حال، رسمی و معتبر - تأمل کرد و برای تکمیل اطلاعات به «راهنمای کتابخانه‌های جهان» (سور) (Saur) World guide to libraries (اطلاعات کتابخانه‌های دانشگاهی) و به «جهان تعلیم و تربیت» "The world of learning" نیز مراجعه نمود. اما پس از گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ها متوجه تفاوت‌های چشمگیر آمارها با آمارهای یونسکو شد. این تفاوتها این تردید را در ذهن نگارنده دامن زد که ممکن است - غیر از تفاوت‌های ناشی از فاصله زمانی - منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها در کشورهای اطلاع‌دهنده یگانه و یکدست نبوده است، و به

همین جهت، انتخاب یک منبع - سالنامه آماری یونسکو - ارجح شمرده شد. اطلاعات استفاده نشده سالنامه ۱۹۹۳ یونسکو نیز بیفایده نماند و پایه‌ای برای سنجش میزان پویایی و تغییرات کتابخانه‌ها گردید.

تغییر و عدم تغییر در آمارهای کتابخانه‌ها

مقایسه آزمایشی آمارهای دو سالنامه آماری ۱۹۹۳ و ۱۹۹۶ یونسکو بیانگر تغییر آمار کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته در سالهای مختلف، و متقابلاً عدم تغییر یا تغییر بسیار کند آمارهای کتابخانه‌های بسیاری از کشورهای در حال رشد است. برای مثال، به مقایسه آمارهای ۱۵ کشور در حال توسعه و ۶ کشور توسعه یافته (تقریباً به نسبت از هر مجموعه، و به تصادف) می‌پردازیم. (جدول ۱)

روش گردآوری اطلاعات

سالنامه آماری یونسکو در سال ۱۹۹۶ از ۲۲۶ کشور جهان نام می‌برد - که از آنجمله ۵۳ کشور در زمره کشورهای توسعه یافته قرار می‌گیرند و ۱۷۳ کشور در زمره کشورهای توسعه نیافته^۵. اما در این سالنامه آماری همه این کشورها درج نشده، که این نبود آمارها در کشورهای در حال توسعه بیشتر است. برای مثال، از ۵۳ کشور توسعه یافته تنها با ۷ کشور مواجهیم که هیچ‌گونه اطلاعی درباره کتابخانه‌های خود نداده‌اند و بقیه، کامل یا ناقص، به هر حال آمارهایی داده‌اند. اما از ۱۷۳ کشور در حال توسعه، رقم کشورهایی که هیچ‌گونه آماری نداشته‌اند یا آمارهایشان قدیمی بوده است (و سالنامه آماری یونسکو اصولاً نام آنها را نیز ذکر نکرده)، ۸۸ کشور بدون آمار بوده‌اند. از کشورهای توسعه یافته، تنها فلسطین اشغالی (اسرائیل) است که نامش به طور کلی در فهرست کتابخانه‌ها قید نشده است - و به این ترتیب، تعداد کشورهای توسعه یافته را در این بررسی به ۵۲ کشور تقلیل داده است.

به هر حال، به عنوان تنها منبع رسمی اطلاعات، تنها به همین منبع اکتفا و اطلاعات کشورهای موجود گردآوری گردید. از لحاظ آماری، تعداد کتابخانه‌های موجود در سالنامه یونسکو را نمی‌توان کل جامعه کتابخانه‌های جهان تلقی کرد

جدول ۱- مقایسه تفاوت‌های - افزایش یا کاهش - رقم منابع کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه و کشورهای توسعه یافته در سالهای ۱۹۹۳ و ۱۹۹۶

الف: کشورهای در حال توسعه*

نام کشور	نوع کتابخانه: ۱۹۹۳ ^۷			نوع کتابخانه: ۱۹۹۶ ^۸		
	ملی	عمومی	دانشگاهی	ملی	عمومی	دانشگاهی
آرژانتین	۱۹۵۰	-	-	۱۹۵۰	-	-
ال سالوادور	۱۰	۵۵	۶۹۵	۱۰	۵۵	-
باربادوس	۱۵۹	-	۲۷	۱۵۹	-	۲۹
بنین	۶	۲۸	۹۵	۶	۲۸	-
پرو	۴۱۰۶	۵۸۰۲	-	۴۱۰۶	۵۸۰۲	-
جامائیکا	-	-	-	-	-	۱۱۶۹
زیمبابوه	۸۰	۱۰۳۸	۷۶۴	۸۰	۱۰۳۸	۷۴۶
سنگال	-	۱۵	۳۸۰	-	۱۵	۳۸۰
عربستان سعودی	-	۶۳۰	-	-	۶۳۰	۴۸۴۴
کاستاریکا	۷	۳۲۱	۶۳۳	۷	۳۲۱	۶۳۳
کنیا	۶۰۳	-	-	۶۰۳	-	-
گرینلند	-	۲۴۵	-	-	۲۴۵	-
مالزی	۷۰۳	۴۷۶۶	-	۷۰۳	۴۷۶۶	۴۳۱۲
میانمار	-	-	-	-	-	۴/۲
ونزوئلا	۲۱۹۷	۳۵۵۶	-	۲۱۹۷	۳۵۵۶	۳۴۵۹

* در مواردی - در اطلاعات مربوط به هر دو گروه از کشورها - آمارها نسبت به سال ۱۹۹۳ کاهش نشان می‌دهند (سالنامه ۱۹۹۶).

ب: کشورهای توسعه یافته*

نوع کتابخانه: ۱۹۹۶ ^۱			نوع کتابخانه: ۱۹۹۳ ^۲			نام کشور
دانشگاهی	عمومی	ملی	دانشگاهی	عمومی	ملی	
۱۶۹۵۳	۹۲۰۲	۳۰۶۹	۱۵۴۴۶	۸۱۹۵	۲۶۸۶	اتریش
۷۵۲۰	۵۷۰۹۲	۲۲۶۶	۷۰۴۳	۴۶۱۴۸	۲۱۶۱	بلغارستان
۱۲۵۸۴	۳۲۴۷۹	۴۳۸۸	۱۱۲۴۷	۳۴۲۸۵	۳۳۴۸	دانمارک
۱۸۵۰۰	۴۵۱۴۷	۳۱۶۸	۱۸۲۷۵	۴۷۲۰۳	۳۶۷۷	سوئد
۳۰	۲۶	۱۶۰	-	۲۳	۱۳۰	لیختن اشتاین
۲۵۲۶۶	۴۱۷۸۱	۲۴۸۲	۲۳۳۷۰	۴۰۷۷۶	۲۲۹۴	هلند

* در مواردی - در اطلاعات مربوط به هر دو گروه از کشورها - آمارها نسبت به سال ۱۹۹۳ کاهش نشان می دهند (سالنامه ۱۹۹۶).

اما با توجه به تعداد انبوه کتابخانه‌های اعلام شده، شاید (البته با احتیاط) بتوان نمونه آماری موجود را نمونه‌ای بزرگ و قابل تعمیم به حساب آورد. در میان کتابخانه‌های اعلام شده، کتابخانه‌هایی هستند که رقم منابعشان بسیار بالاست (در حالی که الزاماً سرانه بالایی ندارند) و متقابلاً، کشورهایی که رقم منابعشان بسیار پایین است. اختلاف دامنه این رقمها آن قدر زیاد است که سبب دشواری نتایج محاسبات آماری عادی، و بالاخص، بزرگ شدن دامنه انحراف معیار می‌شد. برای مثال، در کشورهای در حال توسعه فاصله ارقام کتابخانه‌های ملی و عمومی چین - ۱۳/۷۶۸/۰۰۰، ۳۱۴/۱۰۰/۰۰۰ جلد - و بنین - ۶/۰۰۰ و ۲۸/۰۰۰ جلد - و در کشورهای توسعه یافته، ارقام کتابخانه‌های ملی و عمومی روسیه - ۶۸/۰۰۰/۰۰۰ و ۸۸۴/۰۰۰/۰۰۰ جلد - متقابلاً جزایر فرو - ۱۲۳/۰۰۰ و ۱۹۲/۰۰۰ جلد - سبب ایجاد اختلاف دامنه و انحراف معیار بسیار بالایی می‌شود، که امکان مقایسه منطقی را کاهش می‌دهد.

برای رفع این گونه مزاحمت آماری، راه مناسب این است که از میانگین ونزوری^۹ استفاده گردد بدین معنی که: رقم چارک اول و چارک سوم ارقام در نظر

گرفته شود و محاسبات آماری انجام گیرد. این روش مانع ورود ارقام بسیار بالا یا بسیار پایین می‌شود، و در نتیجه، میانگین و انحراف معیار متعادلتی به دست می‌آید که می‌توان براساس آن به مقایسه و سنجش پرداخت. به عنوان مثال، میانگین و انحراف معیار ارقام کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه را برای هر سه نوع کتابخانه به دو صورت عادی و ونزوری عرضه می‌کنیم:

کتابخانه‌های ملی	کتابخانه‌های عمومی	کتابخانه‌های دانشگاهی	
۱/۳۱۷/۲۶۰ جلد	۹/۰۲۴/۷۵۰ جلد	۱۵/۴۲۷/۱۰۰ جلد	میانگین معمولی:
۷۹۰/۶۵۲ جلد	۱/۳۷۴/۰۰۰ جلد	۱/۸۰۵/۴۱۰ جلد	میانگین ونزوری:

و همین مقایسه را نیز برای کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته انجام می‌دهیم:

کتابخانه‌های ملی	کتابخانه‌های عمومی	کتابخانه‌های دانشگاهی	
۷/۱۹۵/۶۴۰ جلد	۷۲/۶۴۱/۰۰۰ جلد	۳۱/۵۷۵/۵۰۰ جلد	میانگین معمولی:
۳/۶۸۵/۹۹۰ جلد	۳۲/۵۹۶/۴۰۰ جلد	۱۲/۱۴۰/۶۰۰ جلد	میانگین ونزوری:

این اختلاف چشمگیر که ناشی از بزرگی و کوچکی بیش از حد برخی از افراد جامعه است، مشکل‌ساز است. برای مثال، فرض کنیم که می‌خواهیم وضع کتابخانه‌های ملی، عمومی، و دانشگاهی ایران را با میانگین کشورهای در حال توسعه مقایسه کنیم، که براساس میانگین عادی، دو صورت زیر را خواهیم داشت:

کتابخانه‌های ملی	کتابخانه‌های عمومی	کتابخانه‌های دانشگاهی	
۱/۳۱۷/۲۶۰ جلد	۹/۰۲۴/۷۵۰ جلد	۱۵/۴۲۷/۱۰۰ جلد	میانگین معمولی:
۱°۳۹۲/۰۰۰ جلد	۴/۰۰۰/۰۰۰ جلد ۱۱	۲/۳۲۳/۰۰۰ جلد	ایران:

که بیانگر فاصله‌ای بسیار زیاد بین آمارهای کتاب ایران و میانگین کشورهای در حال توسعه است. حال، اگر همین مجموعه‌ها را با میانگین متعادل ونزوری بسنجیم،

خواهیم داشت:

کتابخانه‌های دانشگاهی	کتابخانه‌های عمومی	کتابخانه‌های ملی	
جلد ۱/۸۰۵/۴۱۰	جلد ۱/۳۷۴/۰۰۰	جلد ۷۹۰/۶۵۲	میانگین کشورها:
جلد ۲/۳۲۳/۰۰۰	جلد ۴/۰۰۰/۰۰۰	جلد ۳۹۲/۰۰۰	ایران:

که نشان می‌دهد: مجموعه‌های ایران اختلاف چندانی - دست کم با میانگین کتاب کشورهای در حال توسعه - ندارد و حتی در مواردی نیز برتر است.

بررسی آماری منابع کتابخانه‌ها

نتایج تفصیلی بررسی کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه در جدولهای ۴ و ۵ عرضه خواهد شد. اما پیش از ارائه دو جدول تفصیلی مزبور، ابتدا، حاصل کلی و فشرده اطلاعات و محاسبات آماری برای کتابخانه‌های هر دو مقوله کشورها را در جدولهای ۲ و ۳ نشان می‌دهیم (با توجه به آنچه که گذشت، نتایج آماری دو جدول خلاصه شده اطلاعات به صورت ونزوری محاسبه و اعلام شده است).

دو جدول ۴ و ۵ مشخصات تفصیلی آمار کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته و کشورهای توسعه نیافته را ارائه می‌کنند. در این دو جدول، در برابر هر کشور چهار مقوله اطلاعاتی فراهم آمده است بدین ترتیب: جمعیت کشور، کتابخانه‌های ملی، کتابخانه‌های عمومی، و کتابخانه‌های دانشگاهی هر کشور. ذیل هر مقوله، اطلاعاتی دیگر نیز گنجانده شده است از جمله:

کتابخانه‌های ملی: تعداد + تعداد کتابها^{۱۲}

کتابخانه‌های عمومی: تعداد + تعداد کتابها (کشور) + میانگین تعداد کتابهای هر کتابخانه + سرانه کتاب / جمعیت،

کتابخانه‌های دانشگاهی: تعداد + تعداد کتابها (کشور) + میانگین تعداد کتاب هر کتابخانه + تعداد دانشجو + سرانه کتاب / دانشجو.

در هر دو جدول، نام کشورها بترتیب الفبا آمده است و از تفکیک قاره‌ای خودداری شده است.

نتیجه و پیشنهاد

بررسی آمار منابع کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه حاکی از تفاوتی چشمگیر میان مجموعه‌های کتابخانه‌های این دو گروه کشور است. سالنامه آماری یونسکو ۱۹۹۶ در باب تفکیک کشورهای جهان به دو گروه «توسعه یافته» و «در حال توسعه»، خود را از مسوولیت این تفکیک مبرا می‌سازد:

«معیاری جهانی برای به کار بردن اصطلاحهای کشورها یا نواحی، یا مناطق «توسعه یافته» و «توسعه نیافته» وجود ندارد. کاربرد این عبارات به جهت سهولت آماری است و بیانگر هیچ گونه داوری درباره مرحله رشد و توسعه کشورها یا مناطق نیست».^{۱۴}

ولی «واقعیت» - دست کم در مورد کتابخانه‌ها که مورد بحث ماست - بیانگر تفاوتی است که حکم می‌کند کشورهای در حال توسعه، حداقل، خودشان به داوری درباره جوانب گوناگون تولید و ذخیره و اشاعه اطلاعات کتابخانه‌های خود بپردازند.

آمارهای موجود در جدول ۵ بیانگر چشمگیر کمی تعداد کتابخانه‌ها و منابع کتابخانه‌ای کشورهای در حال توسعه است. و نیز، همین جدول، نشانی از کمبود اطلاع کشورهای در حال توسعه از وضع کتابخانه‌های خود است: ۸۸ کشور آماری نداشته‌اند تا در سالنامه یونسکو ذکر شود، و جدول حاوی اطلاعات ۸۵ کشوری نیز که نامشان ذکر شده فضاهای خالی بسیاری دارد که حاکی از کمبود یا نبود اطلاعات درباره کتابخانه‌هاست: از ۸۵ کشوری که به هر صورت نامشان در سالنامه آمده، تنها ۵۴٪ کشورها اطلاعات کتابخانه‌های (های) ملی، ۵۶٪ اطلاعات کتابخانه‌های عمومی، و ۴۵٪ اطلاعات مربوط به کتابخانه‌های دانشگاهی خود را ارائه کرده‌اند.

آمارهای موجود در جدول ۴ بیانگر ارقام نسبتاً بالاتر برای تعداد کتابخانه‌ها و منابع کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته‌اند. استثنای این امر،

عمدتاً، کتابخانه‌های کشورهای تازه استقلال یافته آسیای میانه هستند که یا هیچ آماری ارائه نکرده‌اند (تاجیکستان، ترکمنستان) و یا اطلاعاتشان کامل نیست (آذربایجان، ازبکستان، قرقیزستان، قزاقستان، گرجستان). البته برخی از کشورهای کوچک توسعه یافته و همچنین کشور آمریکا نیز در سالنامه آماری یونسکو بدون اطلاعات آماری آمده‌اند و تنها کشورهای آسیای میانه نیستند که بدون آمارند. اما در هر حال، علیرغم این کمبودها، بازهم، اطلاعات آماری کتابخانه‌های این کشورها از اطلاعات کشورهای در حال توسعه بالاتر است - بترتیب: ۷۵٪، ۷۳٪ و ۶۵٪.

به هر حال، از میانگینهای آمارهای کتابخانه‌های مندرج در این دو جدول چنین برمی‌آید که کشورهای توسعه یافته کتابخانه‌های نسبتاً غنی و نزدیک به استانداردهای جهانی دارند، ولی در مورد کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه چنین نیست - و این شاید هشدار باشد برای این کشورها.

نگارنده را شاید حد آن نباشد که درباره کشورهای دیگر نظر و پیشنهاد بدهد، لیکن لااقل، به عنوان شهروندی ایرانی می‌تواند پیشنهاد کند که مسوولان کشور، دست کم، در گردآوری آمارهای موجود بکوشند، و می‌تواند پیشنهاد کند که وزارتخانه‌های ذیربط - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، و وزارت آموزش و پرورش - به گردآوری آمار دقیق (و بیمبالغه) کتابخانه‌های ملی، عمومی، دانشگاهی، و آموزشگاهی پردازند تا بتوان براساس اطلاعات درست و دقیق و برپایه واقعیت ملموس به برنامه‌ریزی جهت بهبود بخشیدن به وضع کتابخانه‌های لااقل کشور خودمان پردازیم.

جدول ۲ - خلاصه مشخصات آماری کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته در سال ۱۹۹۶ (محاسبات براساس میانگین ونزوری)

نوع کتابخانه	عمومی $\pi=38$ *		دانشگاهی $\pi=34$ *	
	تعداد کتاب	تعداد کتاب	تعداد کتاب	تعداد کتاب در
پارامتر	در هر کشور	در هر کشور	سرانه کتاب / جمعیت	دانشگاههای کشور
میانگین	۳/۷۰۰/۰۰۰	۳۳/۰۰۰/۰۰۰	۳/۸	۱۲/۴۰۰/۰۰۰
انحراف معیار	۱/۳۰۰/۰۰۰	۱۸/۴۰۰/۰۰۰	۱/۸	۶/۲۰۰/۰۰۰
حداقل	۲/۴۰۰/۰۰۰	۱۱/۰۰۰/۰۰۰	۱/۶	۵/۹۰۰/۰۰۰
حداکثر	۵/۵۰۰/۰۰۰	۵۷/۱۰۰/۰۰۰	۶	۲۰/۴۰۰/۰۰۰

جدول ۳ - خلاصه مشخصات آماری کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه در سال ۱۹۹۶ (محاسبات براساس میانگین ونزوری)

نوع کتابخانه	عمومی $\pi=46$ *		دانشگاهی $\pi=36$ *	
	تعداد کتاب	تعداد کتاب	سرانه کتاب / جمعیت	تعداد کتاب در
پارامتر	در هر کشور	در هر کشور	سرانه کتاب / جمعیت	دانشگاههای کشور
میانگین	۷۹۱/۰۰۰	۱/۳۷۰/۰۰۰	۰/۳	۱/۸۰۰/۰۰۰
انحراف معیار	۲/۳۳۰/۰۰۰	۱/۵۹۰/۰۰۰	۰/۲	۱/۴۰۰/۰۰۰
حداقل	۳۸/۰۰۰	۷۳/۰۰۰	۰/۰۵	۲۷۶/۰۰۰
حداکثر	۱/۹۵۰/۰۰۰	۳/۷۳۰/۰۰۰	۰/۵	۳/۶۹۰/۰۰۰

* رقمهای تعداد نمونه (n) فقط نشان دهنده کتابخانه‌هایی است که آمار (تعداد) منابعشان اعلام شده.

جدول ۴- مشخصات آماری کتابخانه‌های توسعه یافته در سال ۱۹۹۶

نام کشور	جمعیت (۱۹۹۳)	تعداد کتابخانه ملی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه عمومی	تعداد کتاب در هر کشور (۰۰۰)	تعداد کتاب مورکبخانه (جلد)	سرانه/ جمعیت (جلد)	تعداد دانشگاه	تعداد کتاب دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد کتاب در هر کتابخانه (جلد)	تعداد دانشگاه	سرانه/ جمعیت (جلد)	تعداد کتاب مورکبخانه (جلد)	تعداد دانشگاه
آذربایجان	۷۳۸۴	۱	۲۳۶۰	۴۹۵۰	۴۰۰۸۷	۸۹۲۱	۵/۴	-	-	-	-	-	-	-
آلبانی	۳۳۸۹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
آلمان	۸۰۸۵۷	۸	۲۹۴۳۸	۱۴۰۱۹	۱۲۸۹۲۲	۹۱۹۶	۱/۶	۲۷۱	۱۲۶۱۱۷	۴۶۵۳۷۶	۲۷۱	۱/۶	۱۸۲۳۱۰۰	۶۹
آندورا	۶۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ارژیش	۷۸۶۳	۱	۳۰۶۹	۲۱۲۹	۹۲۰۲	۴۳۲۲	۱/۲	-	-	-	-	-	-	-
ارمنستان	۳۴۹۵	۲	۴۰۹۴	۱۳۰۶	۱۴۶۸۵	۱۱۲۴۴	۴/۲	۲۱	۱۶۹۵۳	۸۰۷۲۸۶	۲۱	۴/۲	۲۲۱۳۸۹	۷۷
ازبکستان	۲۱۸۶۰	۱	۳۵۰۰	۴۶۰۹	۲۹۷۱۸	۶۴۴۸	۰/۷۵	۳۰۴	۲۳۵۸	۷۷۵۷	۳۰۴	۰/۷۵	۶۳۸۲۰۰	۴
اسپانیا	۳۹۵۱۴	۱	۴۶۲۵	-	-	-	-	۱۱۳۱	۱۸۶۱۸	۱۶۴۷۶۱	۱۱۳۱	-	۱۳۷۰۶۸۹	۱۴
استرالیا	۱۷۶۱۷	۱	۲۶۸۸	۶۰۵	۱۰۱۴۸	۱۶۷۷۴	۶/۵	۲۳۱	۳۳۰۰۰	۱۴۲۸۵۷	۲۳۱	-	۹۹۴۱۵۹	۳۴
استونی	۱۵۵۳	۲	۳۵۸۰	۳۰۱۲	۱۹۷۵۷	۶۵۵۹	۳/۷	۲۷	۴۸۱۵	۱۷۸۳۳۳	۲۷	-	۲۴۴۶۴	۱۹۷
اسلواکی	۵۳۱۴	۱	-	-	-	-	-	۵۴۶	۴۷۳۸	۸۶۷۸	۵۴۶	-	۶۶۰۰۲	۷۲
امریکا	۲۵۷۹۲۵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
انگلستان	۵۷۹۲۴	۳	۲۷۵۰۰	۵۱۸۵	۱۳۳۱۳۴	۲۵۶۷۷	۲/۳	۸۶۰	۸۹۸۳۲	۱۰۴۴۵۶	۸۶۰	-	۱۲۵۸۱۸۸	۷۱
اوکراین	۵۱۵۵۱	-	-	۲۵۳۰۰	۴۰۰۸۸۳	۱۵۸۴۵	۷/۸	-	-	-	-	-	-	-
ایتالیا	۵۷۱۲۷	۲	۱۰۹۶۰	۴۲	۲۷۵۱۸	۶۵۵۱۹۰	۰/۵	۱۱	۶۱۹۰	۵۶۲۷۲۷	۱۱	-	۱۶۱۵۱۵۰	۴

جدول ۴ - مشخصات آماری کتابخانه‌های کشورهای توسعه یافته در سال ۱۹۹۶

سرنه / دانشجو (جلد)	تعداد دانشجو	تعداد کتاب در هر کتابخانه (جلد)	تعداد کتاب دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد دانشگاه	جمعیت / سرنه (جلد)	تعداد کتاب هر کتابخانه (جلد)	تعداد کتاب در هر کشور (۰۰۰)	تعداد کتابخانه عمومی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملی	جمعیت (۱۹۹۳) (۰۰۰)	نام کشور
۵۶	۹۰ ۲۹۶	۱۵۲ ۰۶۰	۵ ۰۱۸	۳۳	۳/۱	۳۰ ۳۴۶	۱۱ ۰۴۶	۳۶۴	۷۵۰	۱	۳ ۵۲۴	ایرلند
۸	۵۰ ۲۲۵	۶۳ ۶۶۷	۳۸۲	۶	۷/۴	۱۴ ۱۹۷	۱ ۹۴۵	۱۳۷	۴۳۱	۱	۲۶۳	ایسلند
۶۵	۳۱۲ ۴۰۰	۵۳۷ ۵۷۹	۲۰ ۴۲۸	۳۸	۷/۶	۶ ۸۰۹	۷۷ ۱۴۲	۱۱۳۲۹	۶ ۸۶۸	۱	۱۰ ۱۸۸	بیلاروس
۲۲	۲۷۶ ۲۴۸	۴۲ ۷۷۱	۵ ۹۸۸	۱۴۰	۳	۲۵ ۷۸۵	۲۹ ۶۷۸	۱۱۵۱	۴ ۲۷۸	۱	۱۰ ۰۴۶	بلژیک
۳۸	۱۹۵ ۴۴۷	۹۲ ۸۴۰	۷ ۵۲۰	۸۱	۶/۴	۱۱ ۷۰۲	۵۷ ۰۹۲	۴ ۸۷۹	۲ ۲۶۶	۱	۸ ۸۷۰	بلغارستان
۲۵	۲۴۷ ۵۲۳	۱۸ ۳۰۶	۶ ۲۷۹	۳۴۳	۰/۴	۲۴ ۲۸۶	۳ ۹۱۰	۱۶۱	۲ ۵۳۰	۱	۹ ۸۳۸	پرتغال
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۵ ۷۶۷	تاجیکستان
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۳ ۹۲۱	ترکمنستان
-	-	-	-	-	۱	۲۸ ۰۰۰	۲۸	۱	-	-	۲۸	جبل الطارق
-	-	-	-	-	۴	۱۲ ۸۰۰	۱۹۲	۱۵	۱۲۳	۱	۴۷	جزایر فرود
۷۳	۱۱۶ ۵۶۰	۷۵ ۰۰۹	۸ ۵۵۱	۱۱۴۹	۳/۷	۴ ۸۱۰	۳۷ ۷۴۹	۷۸۴۸	۱۶ ۱۸۴	۱۱	۱۰ ۲۹۶	جمهوری چک
۸۰	۱۵۷ ۰۰۶	۲۴۲ ۰۰۰	۱۲ ۵۸۴	۵۲	۶/۳	۳۵ ۹۲۸	۳۲ ۴۷۹	۹۰۴	۴ ۳۸۸	۱	۵ ۱۶۵	دانمارک
۶۹	۴۶۹۲ ۰۰۰	۶۲۵ ۵۱۸	۳۲۴ ۶۹۶	۵۱۹	۶	۱۷ ۳۱۰	۸۸۴ ۷۵۴	۵۱۱۱	۶۸ ۲۷۱	۲	۱۴۷ ۷۶۰	روسیه (فدراتیو)
۸۹	۲۳۵ ۶۶۹	۶۰ ۱۱۲	۲۰ ۹۱۹	۳۴۸	۲	۱۵ ۹۰۸	۴۶ ۴۰۶	۲۹۱۷	۲۰ ۰۴۰	۶	۲۳ ۰۲۳	رومانی
۶۸	۲ ۶۸۳ ۰۳۵	۲۸۵ ۲۹۴	۱۸۱ ۸۳۹	۷۰۴	۱/۳	۸۲ ۸۱۸	۱۶۱ ۶۹۴	۱۹۵۰	۵ ۵۲۸	۱	۱۲۴ ۵۳۶	ژاپن

جدول ۴- مشخصات آماری کتابخانه‌های توسعه یافته در سال ۱۹۹۶

نام کشور	جمعیت (۱۹۹۳) (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه عمومی	تعداد کتاب در هر کشور (۰۰۰)	تعداد کتاب مرکز کتاب (جلد)	سرازمه / جمعیت (جلد)	تعداد دانشگاه	تعداد کتاب دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد کتاب در هر کتابخانه (جلد)	تعداد دانشگاه	تعداد دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد کتاب (جلد)	سرازمه / دانشگاه	تعداد کتابخانه	تعداد کتابخانه	تعداد کتابخانه	تعداد کتابخانه
سان مارینو	۲۴	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
سوئد	۸۶۹۴	۱	۳۱۹۸	۱۷۳۴	۴۵۱۴۷	۲۶۰۳۶	۵/۱	۲۵	۱۸۵۰۰	۷۴۰۰۰۰	۲۵	۱۸۵۰۰	۱۹۲۹۱۱	۱۹۲۹۱۱	۷۴۰۰۰۰	۱۹۲۹۱۱	۷۴۰۰۰۰	۱۹۲۹۱۱
سوییس	۷۰۵۶	۱	۲۶۵۳	۲۵۵۵	۲۷۶۷۴	۱۰۸۳۱	۳/۹	۹	۱۴۴۲۷	۱۶۰۳۰۰۰	۲۲۲	۱۴۴۲۷	۱۴۶۲۶۶	۱۴۶۲۶۶	۱۶۰۳۰۰۰	۱۴۶۲۶۶	۱۶۰۳۰۰۰	۱۴۶۲۶۶
فرانسه	۵۷۵۰۸	۱	۱۲۰۰۰	۱۳۲۵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
فنلاند	۵۰۵۸	۱	۲۹۵۲	۱۳۳۹	۳۶۳۰۰	۲۷۱۱۰	۷/۲	۳۰	۱۲۲۷۹	۴۰۹۳۰۰	۳۰	۱۲۲۷۹	۱۸۸۱۶۲	۱۸۸۱۶۲	۴۰۹۳۰۰	۱۸۸۱۶۲	۴۰۹۳۰۰	۱۸۸۱۶۲
قرقیزستان	۴۵۹۰	۱	۳۰۷۸	۳۲۶۴	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ترکمنستان	۱۶۹۵۲	۱	۵۲۰۹	۸۷۷۰	۱۰۴۳۹۲	۱۱۹۰۰	۹/۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ترانستان	۲۸۸۱۷	۱	-	۳۳۰۱	۶۰۹۵۵	۱۸۴۶۶	۲/۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
کانادا	۲۸۸۱۷	۱	-	۳۳۰۱	۲۲۳۱۹	۷۹۸۴	۵/۹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
گرجستان	۵۴۴۶	۱	۷۵۲۴	۴۰۴۸	۲۱۸۰۰	۲۰۸۴۱	۸/۳	۱۵	۷۱۰۰	۴۷۳۳۳۳	۱۵	۷۱۰۰	۴۱۱۳۸	۴۱۱۳۸	۴۷۳۳۳۳	۴۱۱۳۸	۴۷۳۳۳۳	۴۱۱۳۸
لاتویا	۲۹۱۱	۱	۴۳۳۵	۱۰۴۶	۲۱۸۰۰	۲۰۸۴۱	۸/۳	۱۵	۷۱۰۰	۴۷۳۳۳۳	۱۵	۷۱۰۰	۴۱۱۳۸	۴۱۱۳۸	۴۷۳۳۳۳	۴۱۱۳۸	۴۷۳۳۳۳	۴۱۱۳۸
لوکزامبورگ	۳۹۵	۱	۶۷۵	۵	۶۱۳	۱۲۲۹۰۰	۱/۶	۱	۲۶۹	۲۶۹۰۰۰	۱	۲۶۹	۷۵۹۲۸۵	۷۵۹۲۸۵	۲۶۹۰۰۰	۷۵۹۲۸۵	۲۶۹۰۰۰	۷۵۹۲۸۵
لهستان	۳۸۳۰۳	۱	۲۲۰۹	۹۶۰۵	۱۳۵۹۲۸	۱۴۱۵۲	۳/۵	۱۰۲۷	۴۳۱۸۲	۴۲۰۴۶	۲۷	۴۳۱۸۲	۶۱۹۴۰۰	۶۱۹۴۰۰	۴۲۰۴۶	۶۱۹۴۰۰	۴۲۰۴۶	۶۱۹۴۰۰
لیتوانی	۳۷۱۲	-	-	۱۶۲۳	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
لیختن اشتاین	۳۰	۱	۱۶۰	۳	۲۶	۸۶۶۶	۰/۹	۱	۳۰	۳۰۰۰۰	۱	۳۰	۷۲۱۴۸	۷۲۱۴۸	۳۰۰۰۰	۷۲۱۴۸	۳۰۰۰۰	۷۲۱۴۸
مجارستان	۱۰۲۱۰	۱	۲۶۶۰	۵۲۶۴	۴۹۱۰۲	۹۳۲۸	۴/۸	۲۹	۱۲۸۰۳	۴۴۱۴۸۳	۲۹	۱۲۸۰۳	۱۱۷۴۶۰	۱۱۷۴۶۰	۴۴۱۴۸۳	۱۱۷۴۶۰	۴۴۱۴۸۳	۱۱۷۴۶۰

جدول ۴ - مشخصات آماری کتابخانه‌های کشور های توسعه یافته در سال ۱۹۹۶

سرانه / دانشجو (جلد)	تعداد دانشجو	تعداد کتاب در هر کتابخانه (جلد)	تعداد کتاب دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد دانشگاه	سرانه / جمعیت (جلد)	تعداد کتاب هر کتابخانه (جلد)	تعداد کتاب در هر کشور (۰۰۰)	تعداد کتابخانه عمومی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملی	جمعیت (۱۹۹۳) (۰۰۰)	نام کشور
۵۶	۱۰۴۸۰۰	۳۸۹۶۰۰	۵۸۴۴	۱۵	۴/۳	۶۰۰۵	۱۸۸۷۴	۳۱۴۳	۲۹۵۰	۱	۴۴۰۸	مولداوی
-	-	-	-	-	-	-	-	-	۲۸۵	۱	۳۱	موناکو
۵۷	۱۶۶۴۹۹	۴۵۰۳۳	۹۴۱۲	۲۰۹	۴/۶	۱۶۳۸۶	۱۹۸۹۳	۱۲۱۴	۲۱۸۶	۲	۴۲۹۹	نروژ
۵۳	۱۱۱۵۰۴	۱۷۹۰۹۰	۵۹۱۰	۳۳	-	-	-	-	-	-	۳۴۸۵	نیوزلند
۵۰	۵۰۶۵۸۰	۶۸۴۷۲	۲۵۲۶۶	۳۶۹	۲/۷	۳۵۰۵۱	۴۱۷۸۱	۱۱۹۲	۲۴۸۲	۱	۱۵۲۸۵	هلند
۲۹۴	۱۰۹۳۸	۱۱۴۸۵۷	۳۲۱۶	۲۸	-	-	-	-	-	-	۱	هولی سی (واتیکان)
۲۳	۲۸۳۴۱۵	۹۲۶۰۰	۶۴۸۲	۷۰	۰/۷	۱۰۸۸۲	۷۴۰۰	۶۸۰	۲۶۳۳	۲	۱۰۳۷۷	یونان

جدول ۵- مشخصات آماری کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه در سال ۱۹۹۶

نام کشور	جمعیت (۱۹۹۳) (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه عمومی	تعداد کتاب در هر کشور (۰۰۰)	تعداد کتاب مرکز کتابخانه (جلد)	جمعیت (جلد)	تعداد دانشگاه	تعداد کتاب دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد کتاب در هر کتابخانه (جلد)	تعداد دانشجو	سرازمه / دانشجو (جلد)
آرژانتین	۳۳۷۸۰	۳	۱۹۵۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-
اتیوپی	۵۱۸۵۹	۱	۱۰۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-
اردن	۴۹۳۶	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
اسلوانی	۱۹۳۷	۱	۱۷۴۹	۸۳۳	۵۲۸۳	۲۷۸۸۶	۲/۷	۴۴	۱۲۲۷	۴۱۴۹۳	۸۰۴۴۲	۱۵
افریقای جنوبی	۳۹۶۵۹	۲	۱۴۵۵	۱۰۲۹	۱۵۶۸۳	۴۸۹۱۶	۰/۴	۱۶۶	۸۱۲۰	۴۲۱۱۵۲	۳۸۳۸۸	۷۵
السالوادور	۵۵۷۱	۱	۱۰	۸۳	۵۵	-	۰/۰۱	-	-	-	-	-
امارات متحده عربی	۱۸۱۶	-	-	-	-	-	۲۲	۲۴۸	۱۱۲۷۳	-	۲۴	-
اندونزی	۱۹۱۶۷۱	-	-	-	-	-	-	۱۳۷	۱۷۳۵	۱۲۶۶۴	۱۵۱۵۶۸۹	۱
اوگاندا	۱۹۹۴۰	-	-	-	-	-	۰/۰۰۴	۱۰	۱۰۹۶	۱۰۹۶۰۰	۲۱۴۸۹	۵۱
ایران	۶۴۱۶۹	۱	۲۹۲	۱۳۴۸۸	۸۲	۴۸۲۴	۰/۰۰۶	۱۶۸	۲۳۲۳	۱۳۸۲۷	۴۳۶۵۶۴	۵
باربادوس	۲۶۰	۱	۳۸	۹	۱۵۷	۸۱۹۷	۰/۶	۱	۲۹	۲۹۰۰۰	۶۲۵۲	۵
بحرین	۵۳۵	-	-	۱۰	۲۱۸	۲۱۸۰۰	۰/۴	۱	۳۵	۳۵۰۰۰	۶۸۶۸	۵
برزیل	۱۵۶۴۸۶	۱	۵۲۸۰	۲۷۳۹	-	-	-	-	-	-	-	-
برمودا	۶۲	-	-	۴	۱۴۸	۳۷۰۰۰	۲/۳	۱	۲۵	۲۵۰۰۰	-	-
بلیز	۲۳۴	۱	۱۵۰	۲۶	۱۳۰	۵۰۰۰	۰/۶	۱	۶	۶۰۰۰	-	-

جدول ۵- مشخصات آماری کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه در سال ۱۹۹۶

سرايه/ دانشجو (جلد)	تعداد دانشجو	تعداد کتابخانه (جلد)	تعداد کتابخانه دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد دانشگاه	سرايه/ جمعيت (جلد)	تعداد کتابخانه (جلد)	تعداد کتابخانه عمومي	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملي	جمعيت (۱۹۹۳) (۰۰۰)	نام کشور
-	-	-	-	-	۰/۰۰۵	۸۵۴۰	۶۱	۱۵	۱	۱۱۵۲۰۳	بنگلادش
-	-	-	-	-	۰/۰۰۶	۲۳۳۳	۱۲	۶	۱	۵۰۸۷	بنين
-	-	-	-	-	-	-	۶۰	-	-	۶۰۲۷	بوروندی
۱۰۸	۱۳۸۸	۵۰۰۰۰	۱۵۰	۳	۱	۵۷۰۰۰	۵	-	-	۲۷۴	بروناي (دارالسلام)
-	-	-	-	-	۰/۰۴	۷۹۴۷	۱۹	۶۰	۱	۴۱۱۰	پاپوا نيويگينه
-	-	-	-	۲۶	-	-	۲۸	-	۱	۴۷۰۱	پاراگوئه
۱۲	۳۳۶۸۹	۳۵۰۰۰	۳۹۵۵	۱۱۳	۰/۰۰۴	۵۴۳۰۰	۱۰	۷۸	۱	۱۳۲۹۴۱	پاکستان
-	-	-	-	-	-	-	۶۰۹	۳۸۹۰	۱	۲۲۸۸۰	پرو
-	-	-	-	-	-	-	۵۸۹	۱۵۲۸	۱	۵۷۵۸۵	تايلند
۵	۱۱۴۳۰۸۳	۲۶۸۸۷	۵۷۰۰	۲۱۲	۰/۲	۹۹۳۶	۹۱۰	۱۰۷۹	۱	۵۹۵۹۷	ترکيه
۳۷	۸۱۷۰	۳۰۵۰۰	۳۰۵	۱۰	-	-	-	-	-	۱۲۷۹	ترينيداد و توباگو
-	-	-	-	-	۰/۰۲	۲۴۲۳	۲۶	۱۶	۱	۳۸۸۵	توگو
-	-	-	-	-	۰/۳	۹۹۷۲	۲۵۰	-	-	۸۵۷۰	تونس
-	-	-	-	-	۰/۵	۵۷۸۷	۲۰۲	-	-	۲۴۱۱	جامايکا

جدول ۵- مشخصات آماری کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه در سال ۱۹۹۶

نام کشور	جمعیت (۱۹۹۳) (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه عمومی	تعداد کتاب در هر کشور (۰۰۰)	تعداد کتابخانه هر کتابخانه (جلد)	سرانه/ (جلد)	تعداد دانشگاه	تعداد کتاب دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد کتاب در هر کتابخانه (جلد)	تعداد دانشجو	سرانه/ (جلد)	تعداد کتابخانه	تعداد کتاب در هر کشور (۰۰۰)	تعداد کتابخانه عمومی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملی	جمعیت (۱۹۹۳) (۰۰۰)
جزایر تورک و کایکس	۱۳	-	-	۲	۷	۳۵۰۰	۰/۵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جزایر کایمان	۲۹	-	-	۶	۱۶	۲۶۶۶	۰/۶	۱	۱/۵	۱۵۰۰	-	-	-	-	-	-	-	-
جزایر بریتیش ویرجین	۱۰۴	-	-	۶	۴۸	۸۰۰۰	۰/۵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
چین	۱۱۹۶۳۶۰	۱	۱۳۷۶۸	۲۵۷۹	۳۱۴۱۰۰	۱۲۱۷۹۱	۰/۳	۵۰۰۰	۴۰۶۴۷۱	۸۱۲۹۴	۴۵۰۵۲۱۵	۰/۳	-	-	-	-	-	۹۰
دومینیکا	۷۱	-	-	۳	۲۹	۹۶۶۶	۰/۴	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ریونیون	۶۳۴	-	-	-	-	-	-	۱	۵۲	۵۲۰۰۰	-	-	-	-	-	-	-	-
زامبیا	۸۹۳۶	۱	۱۶	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
زیمبابوه	۱۰۷۳۹	۱	۹۶	۸۳	۱۰۳۸	۱۲۵۰۶	۰/۱	۳۱	۷۶۴	۲۴۶۴۵	۴۹۳۶۱	۰/۱	۲	۱۰۰	۱۶	۹۶	۱	۱۵
سنت وینسنت و گرنادینز	۱۱۰	-	-	۱۶	۱۰۰	۶۲۵۰	۱	۲	۱۲	۶۰۰۰	۶۷۷	۱	۲	۱۰۰	۱۶	۶۲۵۰	-	۱۸
سری لانکا	۱۷۸۹۷	۱	۱۵۷	۱۵۴	۴۸۱	۳۱۲۳	۰/۰۳	۳۶	۸۲۹	۲۳۰۲۸	۵۵۱۹۰	۰/۰۳	۱۲	-	-	-	-	۱۵
سنگاپور	۲۷۹۳	۱	۲۸۹۱	-	-	-	-	۱۲	۲۳۵۴	۱۹۶۱۶۶	۵۵۶۷۲	-	۱۲	-	-	-	-	۴۲
سنگال	۷۹۰۲	-	-	-	-	-	-	۷	۲۸۰	۵۴۲۸۵	۲۳۰۰۱	-	۷	-	-	-	-	۱۷

جدول ۵- مشخصات آماری کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه در سال ۱۹۹۶

سرانه/ دانشجو (جلد)	تعداد دانشجو	تعداد کتابخانه (جلد)	تعداد کتاب دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد دانشگاه	سرانه/ جمعیت (جلد)	تعداد کتاب هر کتابخانه (جلد)	تعداد کتاب در هر کشور (۰۰۰)	تعداد عمومی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملی	جمعیت (۱۹۹۳) (۰۰۰)	نام کشور
-	-	-	-	-	-	-	-	-	۳	۱	۸۰۹	سوازیلند
-	-	۹۲	-	۹۱	-	-	-	-	۱۵۰	۱	۱۳۴۹۶	سوریه
-	-	۵۲۰۰	۲۶	۵	۰/۶	۱۰۵۰۰	۴۲	۴	-	-	۷۲	سی‌شل
۲۲	۲۵۵۳۵۸	۳۱۸۴۸	۵۶۶۹	۱۷/۸	۰/۰۸	۳۸۷۹	۱۱۲۱	۲۸۹	۳۵۵۴	۱	۱۳۸۲۳	شیلی
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱	۱۹۴۵۴	عراق
۲۴	۲۰۱۰۹۰	۴۷۵۲۳	۴۸۴۴	۶۵	-	-	-	-	-	-	۱۷۱۱۹	عربستان سعودی
۱۱	۷۳۲۲	۱۹۵۰۰	۷۸	۴	-	-	-	-	۳/۶	۱	۱۹۹۲	عمان
۱۹	۳۵۰۹	۹۲۸۶	۶۵	۷	-	-	-	-	-	-	۷۵۸	فیجی
-	-	-	-	-	۰/۰۹	۱۱۱۳۳	۵۷۵۶	۵۱۷	۹۰۲	۱	۶۴۸۰۰	فیلیپین
-	-	-	-	-	۰/۴	۱۵۹۰۰	۳۱۸	۲۰	۵۴	۱	۷۲۶	قبرس
۴۵	۷۳۵۱	۴۷۰۰۰	۳۲۹	۷	۰/۳	۸۲۱۶۶	۱۶۹	۶	۱۸۵	۱	۵۲۹	قطر
۸/۵	۷۴۶۸۱	۱۵۸۲۵۰	۶۳۳	۴	-	-	-	-	-	-	۳۲۷۰	کاستاریکا
-	-	-	-	-	-	-	-	-	۴۰	۱	۱۲۵۲۲	کامرون
۴۴	۷۷۶۸۹	۲۵۲۴۳	۳۴۳۳	۱۳۶	۱	۲۳۳۳	۴۶۳۱	۲۵۰	۲۳۳۳	۱	۴۵۱۱	کرواسی
۱۶	۲۱۹۶۸۹۵	۱۰۵۱۷۰	۳۵۷۵۸	۳۴۰	۰/۲	۳۰۴۷۷	۸۴۴۲	۲۷۷	۲۳۴۳	۱	۴۴۱۳۱	کره جنوبی

جدول ۵- مشخصات آماری کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه در سال ۱۹۹۶

نام کشور	جمعیت (۱۹۹۳) (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه عمومی	تعداد کثرت در کشور (۰۰۰)	تعداد کتابخانه (جلد)	سرانه / جمعیت (جلد)	تعداد دانشگاه	تعداد کتاب دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد کتاب در هر کتابخانه (جلد)	تعداد دانشجو	سرانه / دانشجو (جلد)
کلمبیا	۳۳۹۸۶	۱	۴۹۳	۱۳۷۸	-	-	۰/۰۰۶	-	-	-	-	-
کنگو	۲۴۴۳	۱	۹	۴	۱۵	۲۷۵۰	-	-	-	-	-	-
کینیا	۲۶۳۹۱	۱	۶۰۳	-	-	-	۰/۵	-	۲۵۲۵	۲۹۳۶۰	۱۹۸۴۷۴	۱۳
کوبا	۱۰۸۷۵	۱	۲۴۳۱	۴۹۲۷	۵۳۲۶	۱۵۱۱۱۱	۰/۲	۸۶	-	-	-	-
کویت	۱۷۷۵	-	-	۱۸	۲۷۲	-	-	-	-	-	-	-
گابن	۱۲۴۸	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
گامبیا	۱۰۴۲	۱	۲	۵	۹۴	۱۸۸۰۰	۰/۱	-	-	-	-	-
گرنادا	۹۲	-	-	۸	۶۴	۸۰۰۰	۰/۷	-	-	-	-	-
گرینلند	۵۷	۱	-	۱۷	۲۴۵	۱۴۴۱۲	۴/۳	۱	-	-	-	-
گوادلوپ	۱۴۳	-	-	-	-	-	-	۳	۹۰	۳۰۰۰۰	-	-
گیته‌استرایی	۳۷۹	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	-
لبنان	۲۸۰۷	-	-	-	-	-	-	۲۷	۲۰۷۵	۲۸۸۱۹	۸۵۴۹۵	۲۴
لسوتو	۱۹۴۳	-	-	۳	۲۴	۸۰۰۰	۰/۰۱	-	-	-	-	-
مالاوی	۱۰۵۲۰	-	-	۷	۲۳۷	۳۳۸۵۷	۰/۰۲	-	-	-	-	-
مالزی	۱۹۲۴۷	۱	۸۵۸	۳۵۰	۸۱۴۴	۲۳۲۶۹	۰/۴	۷۳	۳۴۱۲	۴۶۷۴۰	۱۲۱۴۱۲	۲۸

جدول ۵- مشخصات آماری کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه در سال ۱۹۹۶

سزانه/ دانشجو (جلد)	تعداد دانشجو	تعداد کتاب در هر کتابخانه (جلد)	تعداد کتاب دانشگاهها (۰۰۰)	تعداد دانشگاه	تعداد / جمعیت (جلد)	تعداد کتاب هر کتابخانه (جلد)	تعداد کتاب در هر کشور (۰۰۰)	تعداد کتابخانه عمومی	تعداد کتاب (۰۰۰)	تعداد کتابخانه ملی	جمعیت (۱۹۹۳) (۰۰۰)	نام کشور
۵۱	۷۰۸۴۱۷	۱۳۱۵۸۱	۳۵۷۹۰	۲۷۲	-	-	-	-	۲۱۹۵	۱	۶۰۳۱۹	مصر
۵۱	۳۱۰۰۶	۱۷۵۶۶۷	۱۵۸۱	۹	-	-	-	-	-	-	۲۳۱۸	مغولستان
۴۴	۲۶۴۰۵	۶۲۸۱۴	۱۱۵۳	۴۳	۱/۲	۲۲۳۶۹	۲۷۲۹	۱۲۲	۲۱۶۹	۱	۲۱۱۹	مقدونیه
۱۰	۱۳۱۰۸۳۵	۱۱۳۰۶۲	۱۲۷۷۶	۱۱۳۹	۰/۲	۴۰۶۱	۱۹۸۷۵	۴۸۹۴	۱۵۰۰	۱	۹۰۰۲۷	مکزیک
-	-	-	-	-	-	-	-	-	۳۸	۱	۲۱۶۲	موریس
-	-	-	-	-	-	-	-	-	۴/۲	۱	۴۴۵۹۶	میانمار
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۱	نائورو
-	-	-	-	-	-	-	۶۱۱	۷۶	۸۶۵	۱	۱۰۵۲۴۶	نیجریه
۹۷	۳۰۷۳۳	۱۰۳۸۹	۱۸۷	۱۸	۰/۰۰۶	۸۰۳۹	-	-	-	-	۴۱۱۴	نیکاراگوئه
-	-	۱۰۰۰	۱	۱	۳/۵	۷۰۰۰	۷	۱	-	-	۲	نیوئه
۲	۷۶۱	۴۳۰۰	۸/۶	۲	-	-	-	-	-	-	۱۷۵	نیوکالدونیا
-	-	-	-	-	-	-	-	-	۵۰	۱	۱۶۱	واتواتو
-	-	-	-	۱۶۸	۰/۲	۵۱۴۷	۳۴۵۹	۶۷۲	۵۱۱۵	۱	۲۰۹۱۳	ونزوئلا
-	-	-	-	-	۰/۲	۲۲۵۰۳	۱۲۷۳۷	۵۶۶	-	-	۷۱۳۲۴	ویتنام

پانویسها

- 1- Krishan Kumar. Library manual. New Delhi: Vidkas publishing house, 1989. P. 13.
- ۲- محمد هدایی. بررسی وضعیت کتاب و کتابخانه‌ها در کشورهای عضو اپک (تحقیق منتشر نشده).
- ۳- سابراتا گتاک. اقتصاد توسعه. ترجمه زهرا افشاری. تهران: جهاد دانشگاهی، ۱۳۶۹. ص ۸۱-۳۳.
- ۴- همان. ص. ۳۴.
- 5- Unesco. Statistical Yearbook 1996. Paris: Unesco, 1997. p. xii.
- 6- Unesco. Statistical Yearbook 1993. Paris: Unesco, 1993.
- ۷- سالنامه آماری یونسکو ۱۹۹۶، بخش ۷-۱
- ۸- سالنامه آماری یونسکو ۱۹۹۳، بخش ۷-۱
- ۹- مرتضی‌الستی. اصول روشهای آماری و کاربرد آن در مدیریت و پژوهشهای علمی. تهران: مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۵. ص. ۸۱.
- ۱۰- البته آمار امروز کتابخانه ملی ایران با آمار اعلام شده یونسکو و سایر منابع موجود تفاوت بسیار یافته است و به ۱۲/۷۲۳/۱۰۱ جلد بالغ می‌شود. (کتابخانه‌های ملی در جهان، براساس کتاب World of learning ترجمه و تنظیم علی کسایی. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۶. ص. ۱۷).
- ۱۱- شناسنامه کتابخانه‌های عمومی کشور در سال ۱۳۷۰ آمار کتاب کتابخانه‌های عمومی کشور را ۳/۹۲۶/۱۰۰ جلد ذکر می‌کند. سالنامه آماری یونسکو آمار را نداده است. با توجه به رشد نسبی اخیر کتابخانه‌های عمومی کشور، رقم برآوردی ۴/۰۰۰/۰۰۰ در نظر گرفته شد.
- ۱۲- تعداد کتابخانه‌های ملی کشورها همیشه الزاماً «یک» نیست برای مثال: جمهوری چک ۱۱، آلمان ۸، و انگلستان ۳ کتابخانه ملی دارند. رقم کتابهای مندرج در ستون تعداد کتاب

کتابخانه‌های ملی، مجموع کتابهای همه کتابخانه‌های ملی هر کشور است.

۱۳- تعداد کتابخانه‌های عمومی کشور در آبان ماه ۱۳۷۶، به گفته رئیس هیات امنای

کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۰۹۰ کتابخانه بوده است (سروش، ویژه‌نامه هفته کتاب، ۱۷

آبان ۱۳۷۶، ص ۳۳).

۱۴- سالنامه آماری یونسکو ۱۹۹۶، ص vii.

منابع

- ۱- الستی، مرتضی. اصول روشهای آماری و کاربرد آن در مدیریت و پژوهشهای علمی. تهران: مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۵.
- ۲- کتابخانه‌های ملی در جهان، پراساس کتاب World of learning، ترجمه و تنظیم علی کسایبی. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۶.
- ۳- گتاک، ساپراتا. اقتصاد و توسعه. ترجمه زهرا افشاری. تهران: جهاد دانشگاهی، ۱۳۶۹.
- ۴- هدایی، محمد. بررسی وضعیت کتاب و کتابخانه‌ها در کشورهای عضو اپک (تحقیق منتشر نشده).
- ۵- شناسنامه کتابخانه‌های عمومی کشور. تهران: دبیرخانه هیات امنای کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۷۰.
- ۶- معین‌فر، مهدی. «گفتگو با رییس هیات امنای کتابخانه‌های عمومی» سروش، ۱۹: ۸۶۱ (آبان ۱۳۷۶)، ص. ۳۲-۳۵.
- 7- Krishan, Kumar. Library manual. New Delhi: Vidkas publishing house, 1989.
- 8- Saur, K. J. World guide to libraries. 10th ed. New York: Saur, 1991.
- 9- The World of learning 1996. 46th ed. London: Europa publications, 1995.
- 10- Unesco. Statistical Yearbook 1993. Paris: Unesco, 1993.
- 11- Unesco. Statistical Yearbook 1996. Paris: Unesco, 1997.